

Undervisningsforløb med billedromanen *Emmely M* i 5. klasse

Af Mette Kjersgaard Andersen

Dette undervisningsforløbs overordnede formål er at etablere en forståelse for genren fantastiske fortællinger. Hensigten er at koble dette sammen med et forløb hvor der er særlig fokus på aktivering af elevernes baggrundsviden og en udvikling af en fælles forforståelse inden for den fantastiske genre. Mange elever har taget denne genre til sig, så det er frugtbart at skabe en god kobling til deres erfaringsverden. Undervisningsforløbet er udarbejdet og gennemført i en 5. klasse og forløb over 10 lektioner. Klassen hvor forløbet er gennemført, er en stor klasse på 28 elever, og ca. halvdelen af eleverne har anden etnicitet end dansk.

Hensigten med forløbet er ligeledes at ruste eleverne til den begyndende litteratursamtale hvilket også skal bidrage til udviklingen af elevernes fiktionskompetence – med særlig opmærksomhed på fordoblingskompetencen. Her vinder man meget ved at arbejde med genren billedromaner. Ved at arbejde systematisk med billederne både før og under læsningen er der mulighed for at danne et optimalt udgangspunkt for en forforståelse hos eleverne. Med et særligt fokus på udviklingen af forforståelsen er dette et undervisningsforløb hvor der tages et stort hensyn til at alle har mulighed for at deltage i det senere fortolkningsfællesskab. Dette hensyn giver nogle udfordringer i forhold til de elever der er stærke på dette felt. Dette kommenteres yderligere i de afsluttende anbefalinger.

I det følgende vil de overordnede formål og relevante CKFer (centrale kundskaber og færdigheder) være opstillet. Det følges af en beskrivelse af forløbets evalueringsform, et afsnit over det samlede materiale til forløbet, en beskrivelse af de enkelte dobbeltlektioner efterfulgt af nogle afsluttende anbefalinger. De sidste to sider er materiale til to af aktiviteterne.

Overordnede formål:

- at eleverne får en forståelse for genren fantastiske fortællinger.
- at eleverne erfarer det hensigtsmæssige i at arbejde med forforståelsesaktiviteter
- at eleverne erfarer billedromanen – som genre – og genrens virkning
- at eleverne udvikler færdigheder i at genfortælle en fortælling
- at eleverne rustes til en begyndende litteratursamtale.

Nye Fælles Mål – CKFer efter 6. klassetrin ... bliver i stand til at:

- fastholde hovedindholdet af det læste i skriftlig form
- strukturere og skrive tekster i forskellige fiktive og ikke-fiktive genrer
- karakterisere og kunne anvende forskellige genrer inden for fiktion og ikke-fiktion
- fortolke, perspektivere og forholde sig til tekster og andre udtryksformer ud fra både oplevelse og analyse
- vise kendskab til både genrens og enkelte forfatterskabers særpræg
- finde og forholde sig til udtryk for værdier i andres udsagn, tekster og andre udtryksformer.

Evaluering

Evalueringen sker i forhold til de konkrete læringsmål der er udarbejdet for hver time (se de enkelte lektioner). Læringsmål som understøtter udviklingen af de ovennævnte formål med forløbet og de opstillede CKFer. Helt konkret ud fra følgende:

Observation af den løbende undervisning. Tegn på at målene opnås:

- at elever skelner mellem fantastiske fortællinger og andre fiktive fortællinger
- at eleverne bruger de nye begreber (fx begreber fra definitionen af fantastiske fortællinger)
- at de kan fortælle en sammenhængende genfortælling af *Emmely M*
- at de i litteratursamtalen viser forståelse for billederne og tekstens samspil
- at de i den afsluttende fortolkning formår at komme ud over det bogstavelige niveau (fx i snakken om symboler, temaer og budskab).

Ud over observationen samles elevernes egne historier sammen (fra lektion 3-4). Ud fra dette konkrete materiale er det muligt at skabe sig et overblik over

om de parvis formår at holde strukturen i en fortælling, og om de kan inddrage fantastiske elementer. Det gør sig også gældende i den afsluttende afleveringsopgave (lektion 9-10). Her er det yderligere vigtigt at have for øje om eleverne evner at gengive hovedindholdet i handlingen.

Materiale til forløbet

- Klassesæt af billedromanen *Emmely M*
- Evt. et eksemplar af *Fantastiske Fortællinger* af Trine May (fra genreserien) til definition af fantastiske fortællinger.
- *Narnia* (filmen) – for at vise en lille appetitvækker på fantastiske fortællinger i starten af forløbet
- Et stort stykke karton hvorpå klassen udfylder en betydningsmodel i fællesskab (se Ark 1)
- Alle billederne i billedromanen kopieres til halvdelen af klassen
- Ark 1 kopieres til alle
- Ark 2 – stikordene klippes ud. Et ark stikord til hver gruppe

Undervisningsforløbet

Lektion 1-2

Mål

- At etablere en forforståelse for forløbets indhold
- At styrke elevernes bevidsthed om den fantastiske fortælling som genre.

Indhold og arbejdsformer

- Forløbet og de overordnede formål præsenteres for eleverne. Læs evt. bagsiden af *Emmely M* op. På klassen tages en snak med eleverne om fantastiske fortællinger – hvad ved de om genren? Der vises en lille appetitvækker, et klip fra *Narnia* eller *Harry Potter*, hvorefter der snakkes om hvad der var af fantastiske elementer. Eleverne placeres efterfølgen-

de i par eller mindre grupper. Sammen udfylder de betydningskortet – Ark 1

- Der samles op på klassen. Opsamlingen sker ved at udfylde det store eksemplar. Læreren bidrager med de genretræk som eleverne ikke har fundet (se fx indledningen i *Fantastiske Fortællinger* af Trine May).

Materialer

- Ark 1 i kopier til klassen
- Ark 1 i stor størrelse til at hænge i klassen
- Filmklip – fx *Narnia* eller *Harry Potter*
- En definition af fantastiske fortællinger.

Lektion 3-4

Mål

- At aktivere en forforståelse for handlingen i *Emmely M*
- Styrke læsning og forståelse gennem fokus på udvikling af ordforråd
- At eleverne får øvelse i hvordan en historie er bygget op
- At eleverne udvikler en forståelse for mulige elementer i den fantastiske genre
- Styrke nysgerrigheden i forhold til handlingens forløb

Indhold og arbejdsformer

- Ord fra teksten (ark 2) udleveres som en bunke små kort til eleverne som er inddelt i heterogene grupper. Ordene lægges spredt på bordet, og eleverne skiftes til at tage et ord som de vil forklare for resten af gruppen. Efterfølgende snakkes der på klassen om evt. svære ord. - *Porcelæn* og *Marskandiser* tages også fælles.
- Eleverne sidder i par og har fået udleveret en fælles bunke med kopier af alle billederne fra billedromanen. Derudover har de hver et eksemplar af billedromanen. De må dog ikke åbne bogen, men orientere sig på for- og

bagside. Eleverne skal nu skrive en historie ud fra billederne – forsøge at gætte hvad *Emmely M* handler om. De kan evt. skrive sætninger under hvert billede på kopierne. Husk historierne skal indeholde noget fantastisk.

Materialer

- Ark 2, udklippet på farvet papir
- Billeder fra romanen i kopi
- Klassesæt af *Emmely M*

Lektion 5-6

Mål

- At eleverne får en større forståelse af handlingen
- At de får øvelse i hvordan en histories afslutning er bygget op.

Indhold og arbejdsformer

- *Emmely M* læses højt af læreren, og eleverne har mulighed for at følge med i bøgerne. Højt-læsningen stopper efter 3. linje på side 41.
- Eleverne skal herefter lukke bøgerne og skrive en mulig slutning til historien. Nogle af eleverne kan efterfølgende læse deres slutning op, og fortælle om deres tanker bag.
- Bogens slutning læses op, og der snakkes på klassen om nogen var kommet frem til noget lignende. Derefter diskuteres om det er en god slutning. Præsenter i den forbindelse eleverne for begrebet en åben slutning. Eleverne kan komme med bud på hvad de tror historien fortsætter med efter "*bare vent ...*"

Materialer

- *Emmely M* i klassesæt
- Hæfte

Lektion 7-8

Mål

- At eleverne får en større forståelse af handlingen
- At eleverne får øvelse i at udpege det vigtigste i handlingen
- At eleverne får øvelse i at genfortælle.

Indhold og arbejdsformer

- I par eller enkeltvis skal eleverne skrive ca. tre stikord til hvert kapitel i bogen. Start evt. øvelsen fælles på klassen med kap. 1. De elever der bliver hurtigt færdig med denne øvelse kan skrive et referat på ca. en halv side.
- Fælles på klassen skal eleverne genfortælle historien med egne ord. Én starter – læreren ringer på en klokke og siger hvem der skal fortsætte hvor den anden slap. Hvis det går hurtigt, kan det gentages.

Materialer

- *Emmely M* i klassesæt.
- Hæfte

Lektion 9-10

Mål

- At elevernes forståelse for indholdet har mulighed for at blive understøttet af billederne
- At eleverne får en bevidsthed om hvor meget billederne i sig selv fortæller
- At eleverne styrkes i at lære at læse på, mellem og bag om linjerne.

Indhold og arbejdsformer

- Eleverne har nu en så god forståelse for handlingen at de er klar til en afsluttende fortolkning. Som en start på litteratursamtalen skal hver elev skrive nogle spørgsmål ned – noget de undrer sig over i handlingen (teksten eller på billederne). På klassen kan der gives eksempler som: *Hvorfor vil dukken hjælpe Emmely M? Hvordan kan det være at Emmely M kan være i barnevognen – hun er jo ti år? Hvorfor er dukken og Emmely M bundet sammen (se forside) Hvornår bliver hun klar over at dukken har snydt hende?'*
- Eleverne inddeles i grupper (ca. 6 i hver). I gruppen læses der et spørgsmål op ad gangen, og eleverne forsøger i fællesskab at komme med et svar.
- Efterfølgende tages nogle udvalgte spørgsmål på klassen. Dette fører over i en snak om billederne på s. 18, 39 og 55 – hvad viser billederne (konkret, følelser, fantastiske elementer – symboler). Få eleverne til at finde det sted hvor Emmely M begynder at være mere dukke end menneske og dukken mere menneske en dukke – og det sted hvor vi bliver advaret om at der vil ske noget mærkeligt.
- Hvor kan man se det fantastiske element i historien? I billederne? (genopfrisk, hvad der står på planchen om fantastiske fortællinger – evt. tilføj noget)
- Hvad er billedromanens temaer og budskab?
- Snak afsluttende med eleverne om deres oplevelse af bogen og om forløbet. Har nogle af aktiviteterne været bedre end andre – og hvorfor?

Elevtjekster afleveres: Referat eller en fortsættelse (Hvad sker der efter *Bare vent ...*)

Materialer

- Papirstykker til at skrive et spørgsmål på.

Afsluttende anbefalinger

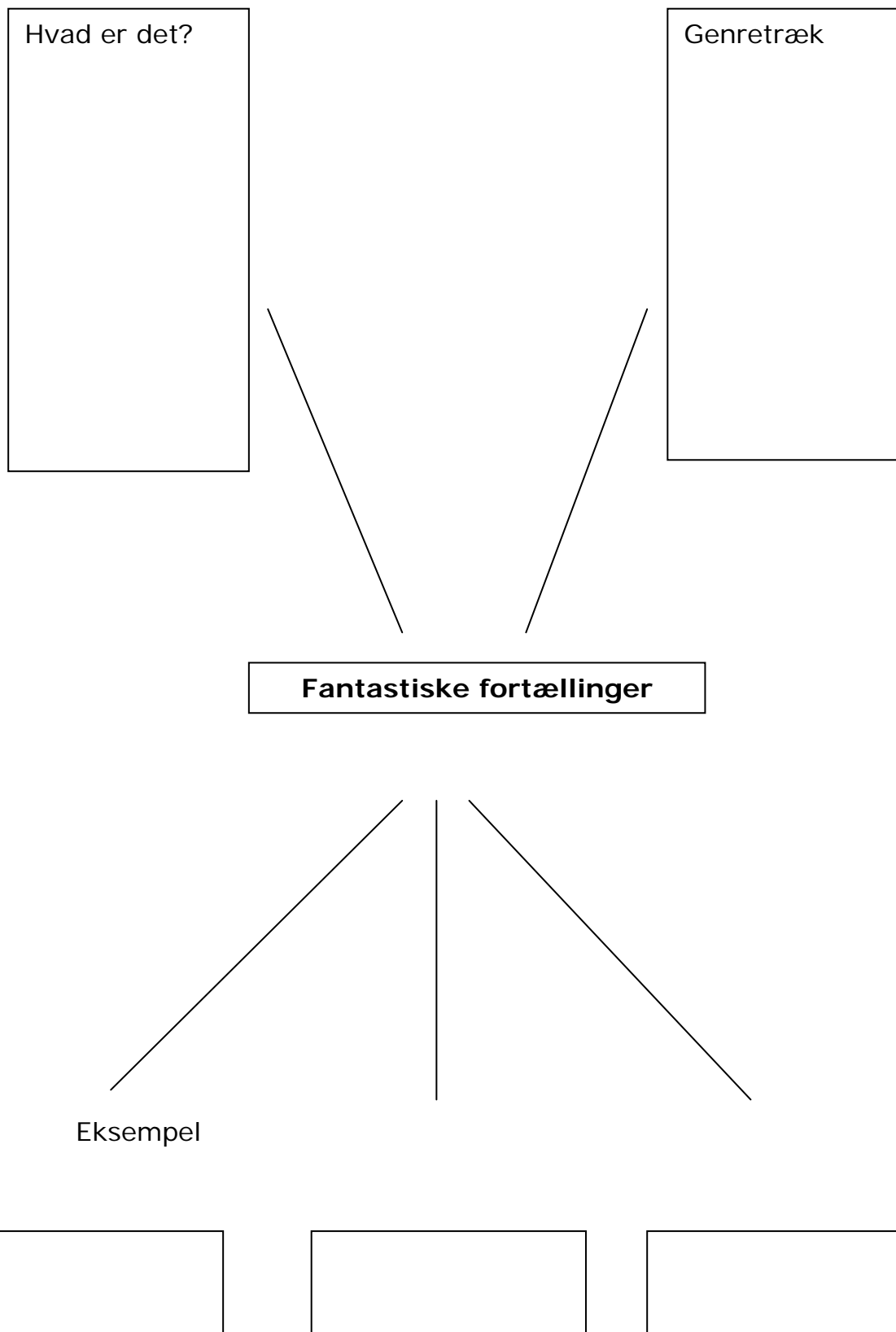
I arbejdet med billedroman kan det bestemt anbefales at have en særlig opmærksomhed på netop billederne. Mange af billederne har brede muligheder når det kommer til fortolkning. Dette gælder både billederne i sig selv, men også som en understøttelse til fortolkning af teksten. Det var her interessant at se at i forhold til billedfortolkningen og samspillet – billeder og tekst imellem – var det meget blandet hvilke elever der kom på banen. På dette område har billedromanerne en stor kvalitet.

Som tidligere nævnt lægger dette forløb op til at der tages et særligt hensyn til at få så mange så mulige med i det løbende fortolkningsfællesskab. Erfaringer fra gennemførelsen af forløbet viste at nogle dygtige elever manglede udfordringer. Et af de steder hvor der er mulighed for en kvalitativ undervisningsdifferentiering er i kravene til den afsluttende afleveringsopgave. Men også i de løbende aktiviteter. For flere af de ellers meget dygtige elever, lå der en udfordring i at inddrage billederne i fortolkningsarbejdet. Her var det så muligt at 'prikke' lidt til dem.

God fornøjelse

Ark 1

Ark 2

At være ligeglad	At være klodset
En porcelænsdukke	En marskandiser
At være artig	At frygte
At pusle	Simple
At være velopdragen	En rustning
En mekanisk lyd	Slowmotion
En rift	Af kød og blod
At være nænsom	Ligge i dvale